

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 173/2024 vp)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) esittää hallituksen esityksen johdosta kuulemisessa seuraavat huomiot:

Hallituksen esitys on Valviran näkökulmasta hyvin ongelmallinen viranomaisvalvonnan, lupajärjestelmän ja alkoholijuomien vähittäismyyntimonopolin kannalta. Jos ongelmia ei korjata eduskuntakäsittelyssä, alkoholihaitat ja myös harmaa talous tulevat Valviran arvion mukaan lisääntymään.

Alkoholilain (1102/2017) tarkoituksena on alkoholipitoisten aineiden kulutuksen vähentäminen, jotta voidaan ehkäistä alkoholin aiheuttamia haittoja. Laissa määritettyjä keinoja tarkoituksen toteuttamiseksi ovat alkoholipitoisiin aineisiin liittyvän elinkeinotoiminnan rajoittaminen ja valvonta. Valviran näkemyksen mukaan alkoholijuomien toimituksen salliminen heikentäisi molempien keinojen käyttämistä sekä lisäisi alkoholijuomien saatavuutta ja olisi siten ristiriidassa alkoholilain kansanterveyden suojeluun perustuvan tarkoituksen kanssa.

Alkoholijuomien saatavuuden fyysinen rajoittaminen on ollut Suomen alkoholipolitiikassa keskeinen keino alkoholihaittojen ehkäisemiseksi. Rajoittamalla alkoholijuomien saatavuutta Alkon sekä vähittäismyynti- ja anniskeluluvan saaneisiin myynti- ja luovutuspaikkoihin on pystytty paitsi hillitsemään alkoholijuomien saatavuutta myös pitämään alkoholijuomien luovuttaminen kuluttajille sellaisissa ympäristöissä, jotka ovat luvanhaltijoiden ja viranomaisten tehokkaasti valvottavissa.

Valvira vastustaa alkoholijuomien kotiinkuljetusta

Esitetty lakimuutos mahdollistaisi alkoholijuomien luovuttamisen lähes missä vain, kuten kotiovilla, kaduilla, puistoissa, toreilla ja uimarannoilla. Tämä heikentäisi huomattavasti sekä viranomaisen valvontamahdollisuuksia että elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksia valvoa alkoholilaissa säädettyjen luovutuskieltojen noudattamista.

Alkoholilain luovutuskieilloilla ja niiden noudattamisen valvonnalla on keskeinen merkitys alkoholilain tarkoituksen toteuttamisessa. Luovutuskieltojen noudattamisen valvonta olisi huomattavasti haasteellisempaa alkoholijuomien toimituksessa kuin myymälässä tehdyissä ostoissa, sillä alkoholijuomien toimituksessa olisi esimerkiksi paljon vaikeampi tarkkailla päihtymyksen tuntomerkkejä tai havaita mahdollisia alaikäisille välittämistilanteita. Juomien luovutuksesta olisi myös paljon hankalampi kieltäytyä asiakkaan kotiovella esimerkiksi iän puuttumisen tai päihtymystilan takia ja luovutuksesta kieltäytyminen saattaisi aiheuttaa työturvallisuushaasteita.

Keskeinen osa alkoholijuomien vähittäismyynnin viranomaisvalvonnasta perustuu nykyisin yllätyksellisiin tarkastuskäynteihin, joiden yhteydessä tarkastajat ovat seuranneet alkoholimyyntiä ja valvoneet, myydäänkö alkoholijuomia alkoholilain vastaisesti esimerkiksi alaikäisille tai päihtyneille. Alkoholijuomien toimituksen kohdalla tällainen tarkastuskäynteihin perustuva valvontatapa ei olisi mahdollinen, koska viranomaisella ei olisi tietoa, milloin ja missä luovutukset tapahtuisivat. Lisäksi suurin osa luovutuksista tapahtuisi todennäköisesti kotirauhan piirissä, jossa tarkastusten tekemiseen on lainsäädännössä asetettu korkea kynnyks.

Koeostojen sallimisella valvontakeinona ei voitaisi kokonaan paikata viranomaisvalvontaan sisältyviä ongelmia. Koeostoilla ei voitaisi valvoa esimerkiksi päihtyneille luovuttamisen kiellon noudattamista. Ehdotettu koeostoa koskeva säännös ja sen perustelut jättäisivät myös hyvin avoimeksi sen, milloin täyttyisi kynnys koeoston suorittamiseksi, miten koeoston suorittaminen käytännössä voitaisiin toteuttaa sekä miten ja millä edellytyksillä vapaaehtoisia voitaisiin hyödyntää koeostossa.

Edellä mainituista syistä johtuen Valvira ei kannata alkoholijuomien toimituksen sallimista kotimaan vähittäismyynnistä ja alkoholiyhtiöstä tilaajalle tai muulle vastaanottajalle.

Mikäli alkoholijuomien toimitus kaikesta huolimatta mahdollistettaisiin, Valvira katsoo, että lakiehdotukseen tulisi tehdä merkittäviä muutoksia ennen sen hyväksymistä. Valvira kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitykseen on tehty olennaisia muutoksia lausuntokierroksen jälkeen, eikä näistä muutoksista ole kattavasti kuultu eri sidosryhmätahoja ja arvioitu muutosten vaikutuksia. Valviran näkemyksen mukaan osalla nyt esitetyistä muutoksista olisi vaikutusta myös Alkon monopoliasemaan, vaikka hallitusohjelman mukaan hallituksen tarkoituksena ei ole muuttaa Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa. Lisäksi Valvira katsoo, että alkoholilakiin hallitusohjelmassa kaavaillut yksittäiset muutokset tulisi arvioida kokonaisuutena tutkittuun tietoon perustuen.

Alkoholilainsäädännön kokonaisuudistus tuli voimaan vuonna 2018. Uutta lainsäädäntöä on siten sovellettu kuuden vuoden ajan ja tänä aikana alkoholihallinnossa on huomattu useita korjaustarpeita lainsäädäntöön. Esityksessä ehdotetaan alkoholilakiin tehtäväksi myös eräitä vähäisiä tai teknisiä muutoksia. Valvira pitää näitä muutosehdotuksia tarpeellisina, mutta katsoo, että alkoholilakiin tulisi tehdä kaikki tarvittavat korjaukset yhdellä kertaa. Valvira pitää valitettavana myös sitä, että jatkovalmistelussa esityksestä on poistettu lausuntokierroksella olleet muutosehdotukset 8, 64, 65 ja 66 §:iin. Muutoksilla olisi muun muassa velvoitettu oikeushenkilöt tekemään lupahakemuksensa pääsääntöisesti sähköisesti, parannettu viranomaisen välistä yhteistyötä tietojen vaihdossa sekä selkeytetty alkoholielinkeinorekisteriä koskevia säännöksiä.

Alkoholijuomien luovuttaminen ja maksun vastaanottaminen

Alkoholilaki rakentuu lupajärjestelmälle, jolla on keskeinen merkitys sekä alkoholin käytöstä aiheutuvien haittojen että harmaan talouden torjumiseksi. Alkoholimyynä on ollut luvanvaraista koko kieltolain jälkeisen historian ajan. Alkoholihaittoja on pyritty vähentämään siten, että alkoholiluvan on voinut saada vain elinkeinonharjoittaja, jolla on vaadittava luotettavuus ja taloudelliset edellytykset. Lupakäsittelyssä viranomainen varmistaa, että luvanhakijoilla ja niiden vastuhenkilöillä ei ole esimerkiksi rikostaustaa tai veroja maksamatta. Näin on myös ehkäisty alkoholialan harmaata taloutta.

Lausuntokierroksella olleessa lakiesitysluonnoksessa alkoholijuomien vähittäismyynti ja anniskelu olisi määritelty alkoholijuomien luovuttamiseksi ja maksun vastaanottamiseksi niistä.

Alkoholijuomien toimituksessa vain toimitusluvanhaltija tai hänen henkilökuntaansa kuuluva olisi luonnoksen mukaan voinut luovuttaa alkoholijuomia asiakkaille. Lausuntokierroksen jälkeen lakiesitystä on muutettu siten, että maksujen vastaanottamisen alkoholijuomista ja juomien luovuttamisen niin anniskelussa, vähittäismyynnissä kuin toimituksessakin voisi tehdä kuka tahansa. Tehtyjä muutoksia ei ole perusteltu millään tavoin, eikä muutoksien vaikutusarviointeja ole tehty.

Valvira pitää välttämättömänä, että laissa säädettäisiin lausuntokierroksella olleen luonnoksen mukaisesti siten, että alkoholijuomien toimituksessa vain toimitusluvanhaltija tai hänen henkilökuntaansa kuuluva voisi luovuttaa alkoholijuomia asiakkaille. Vastaava edellytys tulisi koskea myös alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua.

Korkeimman hallinto-oikeuden 19.6.2024 antaman ennakkopäätöksen (KHO 2024:90) johdosta Valvira pitää välttämättömänä myös sitä, että sekä alkoholijuoman vähittäismyynnin että anniskelun määritelmäsäännöksiin lisättäisiin lausuntokierroksella olleen lakiesitysluonnoksen mukaisesti maksun vastaanottaminen alkoholijuomasta ja alkoholijuoman luovuttaminen, jotka molemmat ovat oleellinen osa alkoholijuoman luvanvaraista myyntitoimintaa. Luonnoksessa oli myös riittävästi täsmennetty maksun vastaanottamista säännöskohteisissa perusteluissa, joiden mukaan ”Maksun alkoholijuomista olisi mentävä alkoholipitoisen aineen myyjälle joko suoraan tai ulkopuolisen palveluntarjoajan olisi toimittava maksulaitoslain (297/2010) tai luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014) mahdollistamalla tavalla maksun välittäjänä ja välitettävä maksu alkoholijuomista alkoholipitoisen aineen myyjälle.”

Lisäksi sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin, toimituksen että anniskelun osalta tulisi säätää, että alkoholijuomat luovuttavan henkilökunnan olisi työskenneltävä luvanhaltijan johdon ja valvonnan alaisuudessa. Luvanhaltija on vastuussa toimintansa lainmukaisuudesta, joten luvanhaltijalla tulee myös olla todellinen ja välitön mahdollisuus ohjata ja valvoa alkoholijuomat luovuttavan henkilökunnan toimintaa sekä puuttua siinä ilmeneviin epäkohtiin. Henkilökunnan ei kuitenkaan tarvitse olla työsuhteessa luvanhaltijaan, vaan on riittävä, että luvanhaltijalla on työn johto- ja valvontaoikeus alkoholijuomat luovuttavaan henkilökuntaan. Siten esimerkiksi vuokratyöntekijöiden käyttäminen tulee olla jatkossakin sallittua.

Mikäli edellä mainittuja muutoksia ei tehtäisi, tarkoittaisi tämä käytännössä sitä, että alkoholilain lupajärjestelmä menettäisi

merkityksensä. Lupaviranomainen voi tarkistaa ainoastaan luvanhakijan ja luvanhaltijoiden osalta taloudellisten edellytysten sekä luotettavuuteen liittyvien edellytysten täyttymisen. Jatkossa luvanhaltija voisi ilmeisesti ulkoistaa maksujen vastaanottamisen ja alkoholi-juomien luovuttamisen kenelle vain, jonka taustoja ei olisi varmistettu ja jolla ei olisi edes ilmoitusvelvollisuutta toiminnastaan. Viranomaisella ei siis olisi jatkossa tietoa, ketkä alkoholilain mukaista elinkeino todellisuudessa harjoittaisivat. Toimintaa voisi tulla hoitamaan myös toimijoita, jotka eivät voisi saada alkoholilain mukaista lupaa. Tämä kasvattaisi merkittävästi riskiä alkoholista aiheutuvien haittojen lisääntymiseen sekä mahdollistaisi toimijoilta harmaan talouden harjoittamisen alkoholialalla.

Nyt ehdotetut säännökset vastaisivat käytännössä hallituksen esityksessä kuvattua mallia, jossa alkoholijuomien toimitus tapahtuisi ilman lupa- tai ilmoitusmenettelyä (HE 173/2024 vp. s. 29). Hallituksen esityksen mukaan tässä sääntelyvaihtoehdossa haitat olisivat hyötyjä suuremmat, eikä vaihtoehto olisi myöskään alkoholilain tarkoituksen ja tavoitteen näkökulmasta hyväksyttävä.

Tilaviinin ja käsityöläisöluiden toimittaminen sekä vaikutukset Alkon monopoliin

Voimassa olevan alkoholilain mukaan käsityöläisöluen ja tilaviinin valmistajilla on mahdollisuus saada lupa yleistä luvanvaraisen vähittäismyyntin prosenttirajaa vahvempien käsityöläisöluiden ja tilaviinien myyntiin. Tilaviinin vähittäismyyntilupa oikeuttaa myymään itse valmistettuja enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä tilaviinejä ja käsityöläisöluen vähittäismyyntilupa itse valmistettuja enintään 12 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä käsityöläisöluita valmistuspaikan yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä sijaitsevasta myyntipaikasta.

Näitä poikkeuksia Alkon vähittäismyyntimonopoliin on perusteltu alkoholilain esitoissa rajallisen, perinteisen ja käsiteollisen tuotannon tukemisella sekä tilaviinin osalta lisäksi maaseudun puutarhatuotannon ja maatilamatkailun edistämiseksi (HE 100/2017 vp s. 71–72). Poikkeuksien on arvioitu olevan sallittuja EU-oikeuden näkökulmasta. Niiden ei ole katsottu syrjivän muita jäsenvaltioita, sillä sekä tilaviinien että käsityöläisöluiden vähittäismyynti on ollut alueellisesti rajattua ja suhteellisen pienimuotoista. (KKO 2018:49.)

Nyt käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen on tehty merkittävä muutos lausuntokierroksen jälkeen, sillä lakiehdotukseen on lisätty alkoholijuomien toimittamismahdollisuus myös koskien tilaviinejä sekä käsityöläisolutia. Ehdotuksen mukaan tilaviinien ja käsityöläisoluiden toimittaminen olisi mahdollista niiden vähittäismyyntipaikasta tai noutopisteestä suoraan ostajalle tai muulle vastaanottajalle. Hallituksen esityksen mukaan tämä laajennus Alkon vähittäismyyntimonopolia koskeviin poikkeuksiin johtaisi todennäköisesti siihen, että EU edellyttäisi vastaavien säännösten soveltamista myös muiden jäsenvaltioiden myyjiin, jolloin etämyynti ulkomailta tulisi yksiselitteisesti sallia kaikille enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäville alkoholijuomille. Hallituksen esityksen mukaan tällä voisi olla vaikutusta Alkon monopoliasemaan.

Valvira katsoo, että ehdotettu tilaviinien ja käsityöläisoluiden toimittamisen salliminen olisi ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, sillä hallitusohjelman mukaan hallitus ei muuta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa. Ehdotettu muutos kuitenkin edellä kuvatulla tavalla tosiasiallisesti horjuttaisi koko monopolin perustaa. Valviran näkemyksen mukaan näin merkittävästä muutoksesta tulisi kuulla kattavasti eri sidosryhmätahoja sekä arvioida muutoksen vaikutukset kokonaisvaltaisesti alkoholin myynnin järjestelmään ja Alkon asemaan. Valviran näkemyksen mukaan alkoholijuomien vähittäismyyntimonopoli on toimiva järjestelmä, jolla tutkitusti vähennetään alkoholi-juomien kulutuksesta aiheutuneita haittoja. Mahdolliset muutokset alkoholimonopoliin tulisi asteittaisen heikentämisen sijaan toteuttaa kokonaisvaltaiseen arviointiin ja siitä tehtyihin johtopäätöksiin perustuen. Järjestelmän korjaaminen ennalleen voi olla hyvin vaikeaa tai mahdotonta mahdollisten kansanterveydellisten haittojen havaitsemisen jälkeen.

Alkoholijuomien etämyynti

Esitetty lakimuutos koskee vain kotimaan vähittäismyyntistä tai alkoholiyhtiöstä myytyjen alkoholijuomien toimitusta. Hallituksen esityksen mukaan lakimuutos jättäisi edelleen voimaan alkoholin etämyyntiä koskevan epäselvän oikeustilan, jota tultaisiin tarkentamaan vasta myöhemmin hallituskauden aikana. Toisaalta hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan edellä kerrotusti, että tilaviinien ja käsityöläisoluiden toimittamisen mahdollistaminen suoraan myyntipaikalta ostajalle vaikuttaisi myös etämyyntiä koskevaan oikeustilaan ja johtaisi todennäköisesti siihen, että etämyynti ulkomailta tulisi

yksiselitteisesti sallia kaikille enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäville alkoholijuomille.

Valviran näkemyksen mukaan kysymys alkoholijuomien ulkomailta käsin tapahtuvasta myynnistä ja toimituksesta olisi ehdottomasti ratkaistava samalla kertaa. Eduskunta oli vuonna 2017 alkoholilain kokonaisuudistuksen hyväksyessään tyytymätön alkoholijuomien etämyyntiä koskevan sääntelyn epäselvään tilaan, joka oli vallinnut jo edellisen alkoholilain aikana ja edellytti, että hallitus selvittää etämyyntiä koskevat säännökset. Apulaisoikeusasiamies katsoi 6.6.2024 antamassaan päätöksessä (EOAK/911/2023), että alkoholin etämyyntiä koskevan sääntelyn tulkinnanvaraisuus vaarantaa oikeusvarmuuden toteutumisen tavalla, jota ei voi pitää hyväksyttävänä sekä vaikeuttaa lakia soveltavan viranomaisen mahdollisuuksia toimia hyvän hallinnon edellyttämällä tavalla. Valvira katsoo, että alkoholin etämyyntiä koskevan sääntelyn tulkinnanvaraisuus lisääntyisi entisestään, jos alkoholilaissa mahdollistettaisiin tilaviinien ja käsiyöläisoluiden toimittaminen ottamatta kuitenkaan suoraan kantaa siihen, miten ulkomaiset toimijat voisivat myydä ja kuljettaa vastaavan alkoholipitoisuuden omaavia alkoholijuomia Suomeen.

Mikäli alkoholin etämyyntiä koskevia säännöksiä ei pystyttäisi nyt tässä vaiheessa lisäämään lakimuutokseen, Valvira katsoo, että tulisi vähintään täsmentää, mitä tarkoitetaan lakiehdotuksessa käytetyllä käsitteellä ”kotimaan vähittäismyynti”. Ehdotetun 5 §:n 1 momentin mukaan alkoholijuomia ei saisi toimittaa kotimaan vähittäismyynnistä tai alkoholiyhtiöstä ilman lupaa. Tulisi ehdottomasti selvittää, tarkoittaisiko tämä sitä, ettei lupaa voitaisi myöntää alkoholijuomien kuljettamiseen ulkomailta vai sitä, ettei ulkomailta alkoholijuomia toimittavalta toimijalta tällaista lupaa edellytettäisi. Lisäksi tulisi selvittää, miten toimittaisiin niiden toimitusluvanhaltijoiden kohdalla, jotka toimittaisivat alkoholijuomia muualta kuin kotimaisesta vähittäismyynnistä. Näiden kysymysten ratkaiseminen ei voi jäädä valvovan viranomaisen tulkinnan varaan. Lain yhdenmukaisen soveltamisen ja oikeusvarmuuden näkökulmasta olisi välttämätöntä, että uusi käsite määriteltäisiin selkeästi ja täsmällisesti alkoholilaissa.

Vähittäismyyntipaikka ja noutopisteet

Voimassa olevan lain perusteella vähittäismyyntilupa edellyttää vähittäismyyntipaikkaa, josta asiakkaat hakevat ostamansa alkoholijuomat. Jatkossa olisi ilmeisesti mahdollista harjoittaa

vähittäismyyntitoimintaa ilman asiakkaille avoinna olevaa vähittäismyyntipaikkaa. Tämä muutos ei käy ilmi hallituksen esityksestä, eikä sen vaikutuksia ole arvioitu.

Lausuntokierroksen jälkeen ehdotusta on muutettu myös lisäämällä 17 §:ään uusi 5 momentti, jonka mukaan vähittäismyyntiluvassa voitaisiin määritellä noutopisteitä, joiden sisätiloista alkoholijuomia voitaisiin luovuttaa toimitukseen. Valvira ei kannata lisäystä, sillä se mahdollistaisi vähittäismyyntipaikkaa koskevien säännösten kiertämisen noutopisteitä perustamalla. Vaikka ehdotuksen mukaan alkoholijuomat voitaisiin luovuttaa noutopisteissä vain toimitukseen, olisi noutopisteissä kuitenkin käytännössä mahdollista luovuttaa juomat suoraan myös asiakkaille siten, että noutopisteissä olisi alkoholijuoman toimittaja, joka luovuttaisi juomat asiakkaille. Käytännössä noutopisteet voisivat siten olla avoinna asiakkaille vähittäismyyntipaikkojen tapaan, vaikka niitä ei ilmeisesti koskisi esimerkiksi 35 §:ssä säädetty nauttimiskielto tai 38 §:ssä säädetyt vähittäismyyntipaikan henkilökuntaa koskevat säännökset.

Jatkossa vähittäismyyntiluvanhaltija voisi perustamalla noutopisteitä käytännössä harjoittaa vähittäismyyntitoimintaa sellaisissa paikoissa, joihin nykyisin ei ole ollut mahdollista myöntää vähittäismyyntilupaa. Voimassa olevan lain mukaan vähittäismyyntiluvan myöntäminen ei ole mahdollista määräaikaisen anniskeluluvan tai ennakkoon hyväksytyn anniskelualueen yhteyteen lukuun ottamatta useiden alkoholijuomien valmistajien esittelytilaisuutta. Jatkossa olisi mahdollista perustaa noutopiste esimerkiksi musiikkifestivaalin sisäänkäynnin ulkopuolelle, jossa alkoholijuoman toimittaja voisi luovuttaa juomia asiakkaille.

Mikäli noutopisteet Valviran näkemyksestä huolimatta haluttaisiin mahdollistaa, tulisi selvittää, olisiko lupaviranomaisen mahdollista asettaa alkoholilain 17 §:n 4 momentin mukaisia lupamääräyksiä noutopisteitä koskien. Lisäksi tulisi selvittää, mitkä alkoholilain säännökset koskisivat noutopistetoimintaa.

Seuraamusmaksu

Valvira kannattaa seuraamusmaksun enimmäismäärän korotusta lakiesityksen mukaisesti 20 000 euroon. Valviran näkemyksen mukaan seuraamusmaksun suuruuden määräytymisperusteeksi lisätty luvanhaltijan taloudellinen asema jättäisi kuitenkin paljon tulkinnanvaraa, sillä sen määrittäminen olisi käytännössä hyvin hankalaa.

Epäselvää olisi esimerkiksi, miten seuraamusmaksun suuruuteen vaikuttaisi se, jos yritys, jonka liikevaihto olisi miljardi euroa, olisi tehnyt edellisenä vuonna tappiota.

Valviran mukaan seuraamusmaksun suuruuden arviointiperusteena tulisi ennemmin käyttää luvanhaltijan liiketoiminnan laajuutta, joka olisi helpompi määrittää kuin luvanhaltijan taloudellinen asema. Liiketoiminnan laajuuden huomioon ottamisella pystyttäisiin suhteuttamaan seuraamusmaksun suuruus oikeudenmukaiseksi suhteessa luvanhaltijan liikevaihtoon.

Valvontamaksut

Valvira kannattaa toimituksen valvontamaksumalliin lausuntokierroksen jälkeen tehtyä muutosta siltä osin, että valvontamaksun suuruuteen vaikuttaisi toimitusluvanhaltijan toiminnan laajuus. Koska toimitusluvanhaltijoiden määrää on vaikea ennakoida tässä vaiheessa, olisi tärkeää, että valvontamaksujen tasoa tarkasteltaisiin muutoksen voimaan tulon jälkeen ja tehtäisiin siihen tarvittavat korjaukset. Valvontamaksujen tasoon vaikuttaisi myös se, miten valvontaviranomaiset tulisivat toteuttamaan valvontatyön käytännössä. Valvontamaksujen suuruudesta tulisi säätää lain sijaan asetuksella, jota pystyttäisiin muuttamaan lakia joustavammin. Tämä tulisi koskea toimituksen valvontamaksun lisäksi muitakin valvontamaksuja.

Valvira katsoo, että toimituksen valvontamaksuun ja sen perintään tulisi tehdä useita muitakin muutoksia. Ensinnäkin uhkasakkoprosessi olisi menettelynä byrokraattinen ja työläs sekä poikkeaisi siitä, miten toimitaan muiden raportointi-ilmoitusten toimittamatta jättämisen osalta. Ehdotettujen säännösten perusteella uhkasakon asettamiseen voisi hakea muutosta voimassa olevan alkoholilain 70 §:n 3 momentin ja 82 §:n 2 momentin perusteella saattamalla asia hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Muutoksenhakuprosessin pituudesta johtuen voisi tällöin olla mahdollista, että luvanhaltija antaisi raportointi-ilmoituksen ennen markkinaoikeuden päätöstä, mutta kuitenkin valvontamaksujen laskuttamisen määräpäivän jälkeen ja välttyisi näin kokonaan valvontamaksujen sekä uhkasakon maksamiselta. Valviran näkemyksen mukaan uhkasakkoprosessia toimivampi olisi malli, jossa olisi säädetty valvontamaksuille enimmäiskatto ja jos luvanhaltija ei toimittaisi raportointitietoja määräajassa, lupaviranomainen voisi laskuttaa valvontamaksun enimmäismäärän suuruisena.

Lisäksi ehdotettuja säännöksiä tulisi muuttaa siten, että estettäisiin valvontamaksujen kiertäminen määräaikailla toimitusluvilla. Ehdotettujen säännösten perusteella toimitusluvanhaltijoille olisi kannattavampaa järjestää toimintansa määräaikailla luvilla silloin, jos luvan käsittelymaksut olisivat pienemmät kuin toistaiseksi voimassa olevan luvan valvontamaksut.

Ehdotettujen säännösten perusteella jäisi myös epäselväksi, voitaisiinko valvontamaksu laskuttaa, jos luvanhaltijalla olisi ollut voimassa lupa valvontamaksukauden aikana, mutta lupa ei olisi enää voimassa laskutushetkellä. Valviran näkemyksen mukaan valvontamaksu tulisi voida laskuttaa aina silloin, kun lupa olisi ollut voimassa valvontamaksukauden aikana.

Lisäksi Valvira katsoo, että samassa yhteydessä olisi syytä selkeästi säätää, että kerätyt valvontamaksut tilitettäisiin suoraan virastoille alkoholilain mukaisen viranomastoiminnan rahoittamiseksi. Nykyisiä valvontamaksuja tulisi myös tarkastaa kustannuskehitystä vastaviksi.

Voimaantulo ja viranomaisten lisäresurssit

Ehdotuksen mukaan laki tulisi voimaan 1.1.2025 kuitenkin siten, että osa säännöksistä tulisi voimaan vasta viiden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta. Valviran näkemyksen mukaan olisi selkeämpää, jos kaikki säännökset tulisivat voimaan samaan aikaan ja aikaisintaan kahdeksan kuukautta lain hyväksymisestä. Mikäli voimaantulo porrastettaisiin ehdotetulla tavalla, olisi esimerkiksi epäselvää, voisivatko luvanhakijat hakea toimituslupaa tai lupaviranomaiset aloittaa luvan myöntämisen edellytyksien selvittämisen ennen ehdotetun 17 a §:n voimaantuloa.

Valvira katsoo, että edellä mainittu kahdeksan kuukauden aika lain hyväksymisestä sen voimaantuloon olisi riittävän pitkä, jotta alkoholijuomien toimitukset voitaisiin käynnistää siten, että viranomaisten ja elinkeinon toiminta olisi mahdollisimman hyvin lainsäädännön tavoitteiden mukaista. Uusien viranomaismenettelyjen luominen ja niiden vieminen osaksi sähköisiä järjestelmiä ja käytännön toimintaa edellyttäisi kohtuullista valmistautumisaikaa sekä viranomaisille että alan toimijoille. Alkoholijuomien toimituslupa olisi kokonaan uusi lupatyyppi, joten sekä alkoholiviranomaisten tietojärjestelmämuutokset että ohjeiden luomiset vaatisivat usean kuukauden suunnittelu- ja toteutustyön.

Lisäksi Valvira pitää ehdottoman tärkeänä, että Valvira ja aluehallintovirastot saisivat hallituksen esityksessä mainitut lisäresurssit, jotta lain toimeenpano olisi mahdollista toteuttaa.

Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Kunnas Kari, Ryhmäpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.